

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

TERMIZ IQTISODIYOT VA SERVIS UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"

qo'vchilari bo'yicha prorektor

A. Esanov

avgust

PATALOGIK ANATOMIYA

FANI BO'YICHA

SILLABUS

Bilim sohasi: 900000-Sog'liqni saqlash va ijtimoiy ta'minot

Ta'lim sohasi: 910000 – Sog'liqni saqlash

Ta'lim yo'nalishlari: 70910101-Stomatologiya (yo'nalishlar bo'yicha)

TERMIZ – 2024

Modul/FAN SILLABUSI
Tibbiyot fakulteti
70910100 – Stomatologiya (yo`nalishlar bo`yicha)

Fannomi:	Patologik anatomiya.
Fan turi:	Tanlov
Fan kodi	PA 232,5
Yil:	2024-2025
Semestr:	I
Ta'lim shakli:	Kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	150
Ma'ruza	12
Amaliy mashg'ulot	48
Laboratoriya mashg'ulotlari	-
Seminar	-
Mustaqil ta'lim	90
Kredit miqdori:	5
Baholash shakli:	Imtixon
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)

FM1	Fanni o'qitishdan maqsad – kasalliklarning etiologiyasi, patomorfogenezi, anatomo-morfologik asoslari, va ularning struktura asoslarini shuningdek, kliniko-anatomik taxlil uslublarini o'rgatish, gistologik preparatlarni identifikatsiya va interpretatsiya qilish ko'nikmalarini egallash. Patologo-anatomik xizmatning vazifalari va amaliyotda qo'llanadigan usullar bilan tanishtirish. Patologo-anatomik bo'limlarda yuritiladigan tibbiy xujatlar bilan tanishish. Autopsiya va biopsiya axamiyatini bilish va diagnoz tuzishni o'rganish, o'lim xaqidagi guvoxnomani to'lg'azish, klinik-anatomik taxlilni o'tkazishdan iborat.
------------	---

Fanni o‘zlashtirish uchun zarur boshlang‘ich bilimlar	
1.	Biologiya (BIO203)
2.	kimyo (BIO204)
3.	Odam anatomiyasi (BIO205)
4.	fiziologiya (BIO303)

Ta’lim natijalari (TN)	
	<i>Bilimlar jihatidan:</i>
TN 1	Patologik anatomiya Moduli va uning uslublarini;
TN 2	Patologik jarayon sabablarini va rivojlanish mexanizmlarini aniqlashni va tushintirishni;
TN 3	Kasallik va patologik xolatning yuzaga kelishi va rivojlanishining morfologik asoslarini, xamda, olingan nazariy bilimlari asosida, amaliyotda turli kasalliklar va patologik xolatlarda inson organizmidagi kechuvchi jarayonlarni baxolashni;
TN 4	Preparatlar bilan ishlay olishi, umummorfologik va gistoximyoviy bo‘yash usullarini;
TN 5	Patogistologik apparatura bilan ishlashni;
TN 6	Patologik jarayonni va uning turlarini mikroskopik jixatidan aniqlashni va bir-biridan farqlash;
TN 7	Patologik jarayonni makroskopik jixatidan aniklab, uning qanday organ ekanligini, patologik jarayonning joylanish joyini va xarakterini aniqlash
	<i>Ko‘nikmalar jihatidan:</i>
TN 8	Hujayra, tıqima va organlardagi kasalliklarda paydo bıladigan patomorfologik uzgarishlarni klinik belgilari bilan solishtirib taxlil qilishni;
TN 9	Preparatlar bilan ishlay olishi, umummorfologik va gistoximyoviy bo‘yash usullarini;
TN 10	Patologik jarayonni va uning turlarini mikroskopik jixatidan aniqlashni va bir-biridan farqlash;
TN 11	Patologik jarayonni makroskopik jixatidan aniqlab, uning qanday organ ekanligini, patologik jarayonning joylanish joyini va xarakterini aniqlash.

I-semestr

№	Ma’ruzalarning mavzulari	Soat
1	Parenximatoz distrofiyalar. Parenximatoz oqsilli distrofiyalar (disproteinozlar). Parenximatoz yog‘li distrofiyalar (lipidozlar). Parenximatoz uglevodli distrofiyalar. Sabablari. Rivojlanish mexanizmlari. Oqibati. Ahamiyati. Hujayraning tarkibi (hujayraning struktur birliklari, hujayraning tashqi ta’sirotlarga reaksiyasi). Stromaltomirli distrofiyalar. Stromal-tomirli oksilli	2

	distrofiyalar. Mukoid bo'kish, fibrinoid bo'kish, gialinoz sabablari, morfogenezi, patomorfologik o'zgarishlari.	
2	Stromal-tomirli yogli distrofiyalar. Neytral yog' almashinuvi buzilishi. Arteriyalar devorida xolesterin va lipoproteidlar almashinuvi buzilishining sabablari, morfogenezi va patomorfologik o'zgarishlari. Stromal-tomirli uglevodli distrofiyalar. Sabablari. Rivojlanish mexanizmlari. Oqibati. Ahamiyati. Aralash distrofiya Sabablari. Rivojlanish mexanizmlari. Oqibati. Ahamiyati .Nekroz Sabablari. Rivojlanish mexanizmlari. Oqibati. Ahamiyati	2
3	Yallig'lanish. Ekssudativ va produktiv yallig'lanish. Yallig'lanish, umumiy ma'lumotlar. Etiologiyasi. o'tkir yallig'lanish mediatorlari. Tomir fenomeni. Ekssudatsiya, bosqichlari. Xemotaksis. Fagotsitoz. Leykotsitlarning faollashuvi va to'qimalarning ikkilamchi shikastlanishi. Surunkali yallig'lanish. Prolifiratsiya, yallig'lanish o'chog'ida hujayralar transformatsiyasi. Yalig'lanish regulyatsiyasi. Tasnifi. Oqibatlari.	2
4	Yallig'lanishning morfologik shakllari. Eksudativ yalig'lanish (seroz, fibrinoz, yiringli, gemorragik, kataral, chirikli, aralash) uning lokalizatsiyasi, morfologik manzarasi, sabablari, kechish variantlari, oqibatlari. Granulematoz yallig'lanish, klassifikatsiyasi, sabablari, oqibatlari. Spesifik yallig'lanish, belgilari.	2
5	Qon aylanishining buzilishi. Arterial va venoz to'laqonlik. Kamqonlik. Qon ketish va qon quyilish. Staz. Plazmorragiya. Tromboz. Emboliya. DVS sindromi. To'qima suyuqligi miqdorining o'zgarishi. Shish. Degidratatsiya. Shok.	2
6	Kompensator – moslashuv jarayoni. Gipertrofiya. Atrofiya. Metaplaziya. Displaziya. Regeneratsiya. O'smalar. Umumiy ma'lumot. O'smalar tuzilishi va xususiyatlari. Xavfli va xavfsiz epitelial va mezinximal o'smalar	2
	Jami	12

I-semestr

№	Amaliy mashg'ulotlar mavzulari	Soat
1	Patologiya faniga kirish. Alteratsiya. Parenximatoz distrofiya. Ta'snifi .Sababalari va oqibatlari.	2
2	Stromaltomirli distrofiyalar. Og'iz bo'shlig'ida parenximatoz distrofiyalarning ko'rinishini aniqlash. Pulpa distrofik	2

	o'zgarishlarining patomorfologiyasini: odontoblastlar vakuolizatsiyasi, kariesda pulpadagi o'zgarishlar, dentinlardagi o'zgarishlar.	
3	Aralash distrofiyalar. Endogen pigmentlar almashinuvining buzilishi. Og'iz bo'shlig'i shilliq qavati va tildagi pigmentatsiyalarning ko'rinishi, qaysi guruh pigmentlarga taalluqligini aniqlash	2
4	Nekroz. Apoptoz. Nukleoproteidlar, minerallar almashinuvining buzilishining morfologiyasi. Tish karashlari, kutikula, tish blyashkasining pellikulasi, emal va milkning hamda tish toshlarining patomorfologiyasi. So'lak tosh kasalligi. Tish emalining kislotali nekrozi.	2
5	Arterial va venoz to'laqonlik. Lab va og'iz bo'shlig'i shilliq qavati sianozining sabablari va patomorfologiyasi. Yuz terisi va og'iz bo'shlig'i shilliq qavatining qizarishi.	2
6	Tromboz, emboliya, ishemiyaning sabablari, turlari, morfologiyasi Plazmorragiya. Staz.	2
7	Qon ketish. Qon quyilish. Milk va lunj shilliq qavatlarida, tilning yon sohaslarida tish olgandan sung rivojlangan qon quyilish, tish lunkasidan qon ketish morfologik belgilari. Tilning shishi. Plazmorragiya, staz, slaj fenomen, qon quyilish, qon ketishning sababi, rivojlanishi, morfologik xususiyati	2
8	O'tkir yallig'lanish. Ekssudativ yallig'lanish turlarini bir biridan farqlash, a'zo va to'qimalardagi morfologik belgilarini aniqlash, ahamiyati, oqibatini o'rgatish. Teri osti, mushak, fassiyalararo to'qimalarining abscess va flegmonalari, shish, to'qimalarning yiringli parchalanishining patomorfologiyasi. O'tkir va surunkali gaymorit patomorfologiyasi.	2
9	Surunkali produktiv yallig'lanish. Proliferativ yallig'lanish turlari, morfologik belgilari, oqibatlari Maxsus yallig'lanishda og'iz bo'shlig'idagi morfologik o'zgarishlar Og'iz bo'shlig'i shilliq qavati va yuz-jag' sohasining yallig'lanishli kasalliklari.	2
10	Moslanish va o'rin to'ldirish jarayonlari. Og'iz bo'shlig'i shilliq qavatining regenerativ jarayonlari. turlari, ta'rifi, morfologik belgilari. Gipertrofiya, giperplaziya, atrofiya, metaplaziya morfologik belgilarini farqlashni o'rgatish. Olingan tish lunkasining bitishi, jarroxlik yaralarning birlamchi bitishi, yiringlagan	4

	yaralarning ikkilamchi bitishi suyak to‘qimasining reparatsiyasi va regeneratsiyasi.	
11	O‘smalar. O‘smalarning umumiy tushunchasi. Xavfsiz o‘smalar rivojlanishining molekulyar asoslari.	2
12	Xavfli o‘smalar rivojlanishining molekulyar asoslari.Sarkoma.Blastoma.Rak.	2
13	Yuz terisi va og‘iz bo‘shlig‘i shilliq qavatining epitelial o‘smalari. noodontogen epitelial o‘smalar gistogenetik turlari (papilloma, adenoma, yassi hujayrali rak, adenokarsinoma). Xavfli va xavfsiz noodontogen o‘smalarni morfologiyasi, ularni klinik ahamiyati, oqibatlari.	2
14	Yuz-jag‘ sohadagi yumshoq to‘qimalarining mezenximal o‘smalari. Noodontogen mezenximal o‘smalar haqida tushuncha. Biriktiruvchi to‘qima, yog‘, suyak, tog‘ay mushak to‘qimasi, qon va limfa tomirlari o‘smalarini mikroskopik namoyon etish. Xavfli va xavfsiz noodontogen o‘smalarning morfologiyasi, ularni klinik ahamiyati, oqibatlari	2
15	Yuz-jag‘ sohadagi melanin xosil qiluvchi va nerv to‘qimasi o‘smalari. Nevuslar va melanomalarning tasnifi, morfologiyasi, xavfsiz va xavfli o‘smalari. Neyrofibromatoz, nevrilemmoma morfologiyasi va oqibatlari	2
16	Yuz-jag‘ sohasi o‘smasimon kasalliklari. O‘smasimon kasalliklar tasnifi, morfologik ko‘rinishi. Epulislar, ularning tuzilishi va turlari. Suyak va yumshoq to‘qimalar kistalari, odontogen kistalar, birlamchi tish tutuvchi kistalar, ularning morfologiyasi, joylashuvi. Eozinofil granulema, fibroz displaziya, ularning patomorfologik belgilari	2
17	Odontogen o‘smalar va so‘lak bezlarining o‘smalari. Odontogen chin epitelial ameloblastoma va mezenximal o‘smalarni: sementoma, dentinoma, odontomalarni morfologik jixatdan farqlash. So‘lak bezlari o‘smalarining 11 turlarini farqlash. So‘lak bezlari o‘smalarining morfologiyasi, ahamiyati, oqibatlari	2
18	O‘tkir yallig‘lanishli va surunkali nospesifik o‘pka kasalliklari. O‘pka kasalliklarida og‘iz bo‘shlig‘idagi o‘zgarishlar	2
19	Oshqozon-ichak kasalliklari va og‘iz bo‘shlig‘idagi o‘zgarishlar. Oshqozon va ichak kasalliklari haqida ma’lumotga ega bo‘lish, o‘tkir va surunkali gastritlar, oshqozon va 12-barmoq ichak yara kasalliklari, oshqozon raki, ichakning yalliglanishli va o‘sma kasalliklarining turlari, morfologiyasi va og‘iz bo‘shlig‘i shilliq qavatidagi o‘zgarishlarni, til va tilning yen sohalarida tish izlarining ko‘rinishi	2

20	Infeksion kasalliklar va virusli infeksiyalar haqida umumiy ma'lumotlar. Gripp, paragripp, qizamiq, ularning morfologiyasi va yuz terisi, og'iz bo'shlig'i shilliq qavatidagi toshmalar, pufaklar va yaralarni patomorfologiyasini namoyon etish.	2
21	Epidemik virusli parotit morfologiyasi, etiologiyasi. Qorin tifi, dizenteriya, salmonellezlar, Difteriya, skarlatina, meningit ularning morfologik belgilari.	2
22	Sil. Zamburug'li infeksiyalar. Sil haqida ma'lumot. Birlamchi, va ikkilamchi sil, etiologiyasi va patogenezi, o'pkadagi va boshqa a'zoldagi o'zgarishlar. Yuz, bo'yin sohasi limfa tugunlarining o'zgarishlari,	2
23	So'lak bezi sil granulemalarining patomorfologiyasi Sepsis, Odontogen sepsis. Odontogen sepsisning sabablari, morfologik ko'rinishini o'rgatish. Jag' suyagining osteomieliti, sekvestr qutisi morfologiyasi.	2
	Jami	48

Mustaqil ta'lim (MT)		soat
	Amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rish va uy ishlarini bajarish	15
	Vaziyatli masalalar (keyslar) tuzish	15
	Berilgan manbalarni tahlil qilish	15
	Fanga oid berilgan mavzu bo'yicha taqdimot tayyorlash va himoya qilish	15
	Anjumanga tezis tayyorlash	15
	Berilgan mavzu bo'yicha tahliliy yozma ishini bajarish	15
	Jami	90

Mustaqil ta'lim (MT)	
1	Patologik anatomiyaning O'zbekistonda rivojlanishi. Maqsadi va usullari. Nasliy lipidozlar.
2	Bolalarda xromoproteidlar almashinuvining buzilishi va ko'rinishi. Nasliy lipofussinoz.
3	Apoptoz. O'sma o'sishida apoptozning o'rni.
4	Shok. Vaskulitlar.
5	Tromboflebit. TELA.
6	DVS sindrom
7	Rinit. Laringit. Sinusit.

8	Vegener granulematozi. Brusellez.
9	Gaymorit. Frontit. Osteomielit
10	Limfa tugunlarini patologik anatomiyasi. Birlamchi immunotanislik holatlari. Alsgeymer kasalligi.
11	Suyak-mushak sistemasi kasalliklari. Suyak-mushak sistemasining metaplaziyasi.
12	Ekologik patologiya. Radiatsion va ultrabinafsha nurlarning organizmga ta'siri.
13	Gamartoma. Abrikosov o'smas
14	MNS kasalliklari..
15	Yuz va bo'yin terisining o'smaoldi jarayonlari. Og'iz bo'shlig'i shilliq qavatining leykoplakiyasi.
16	Adenolimfoma. Miksoma.
17	Avitaminozlar. Pellagra.
18	Pnevmokoniozlar. Pnevmpatiyalar. Yurakning tug'ma nuqsonlari. Yurak o'smalari. Kardiomiopatiyalar.
19	Kron kasalligi. Uippl kasalligi. Malabsorbsiya sindromi
20	Vilson-Konovalov kasalligi.
21	Giperpituitarizm. G-insuloma
22	Qizilcha. Suv chechak. Qutirish
23	Meningokokkli infeksiyaning rivojlanishiga meteorologik omillarning ta'siri. Skarlatina va difteriyaning profilaktikasi.
24	Ichak koli-infeksiyasi
25	Silli leptomeningit. Ponse kasalligi. Birlamchi o'pkaga xos chupo'stiqonlik.
26	Tug'ma zaxm.

Asosiy adabiyotlar

1	M.S. Abdullaxo'jayeva "Patologik anatomiya", 1,2-qism, lotin shriftida, 2012.
2	M.S. Abdullaxodjaeva. Patologicheskaya anatomiya. Chast I-II: uchebnik/ – Tashkent: Tafakkurbo'stoni, 2012.
3	M.S. Abdullaxo'jayeva "Patologik anatomiyadan atlas", uzb, rus. 2013.
4	Robbins and Cotran Pathologic Basis of Disease, Professional Edition, 9e (Robbins Pathology) 9th Edition. 2015.
5	Patologicheskaya anatomiya: uchebnik/ A.I. Strukov, V.V. Serov; pod red. V.S. Paukova. - 6-e izd., pererab. I dop. - Moskva: GЭOTAR-Media, 2019, 2021,

6	F.M.Xamidova, G.U.Amonova “Umumiy patologiya”, o’quv qo’llanma, lotin shriftida, 2021.
7	F.M.Xamidova, Sh.E.Islamov, G.U.Amonova, J.M.Ismoilov “Patologik anatomiya”, 1-qism, lotin shriftida, 2023.
Qo’shimcha adabiyotlar	
1.	Serov V.Patologicheskaya anatomiya. Atlas/ - M., 1986
2.	B.A. Magrupov «Umumiy patologiya» dan dars o’tish uchun qo’llanma, 2010.
3.	Palınev M.Patologicheskaya anatomiya v 2x tomax. T-1/ - M., 2001
4.	Palınev M.Patologicheskaya anatomiya v 2x tomax. T-2/ - M., 2001
5.	F.M.Xamidova, S.A.Blinova, Q.N.O’raqov, M.Z.Yakubov “Jag’ suyaklarining o’smasimon hosilalari va o’smalari”, o’quv qo’llanma, lotin shriftida, 2022.
6.	F.M.Xamidova, Sh.E.Islamov va bosh. “Nafas a’zolari kasalliklari klinik-morfologik xususiyatlari”, o’quv qo’llanma, lotin shriftida, 2022.
7.	F.M.Xamidova, Sh.E.Islamov va bosh. “Genetik kasalliklari”, o’quv qo’llanma, lotin shriftida, 2022.
8.	Z.E.Jumanov, J.M.Ismoilov “Jigar kasalliklari patomorfologiyasi”, o’quv qo’llanma, lotin shriftida, 2021.
9.	Z.E.Jumanov, J.M.Ismoilov “Buyrak kasalliklari patomorfologiyasi”, o’quv qo’llanma, lotin shriftida, 2022.

Talabning fan bo’yicha o’zlashtirish ko’rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 90-100 ball olish uchun talabning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini to’liq yoritma olsa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo’l qo’ymas;
- fan bo’yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo’lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- berilgan savollarga aniq va lo’nda javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo’lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to’liq va aniq bajargan bo’lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo’yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo’lsa;

b) 70-89 ball olish uchun talabning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo’l qo’ymas;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushungan bo’lsa;

➤ fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirida bajarsa;

- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;

v) 60-60 ball olish uchun talabning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilsa;
- bayon qilish ravon bo'lmasa;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.

g) quyidagi hollarda talabning bilim darajasi qoniqarsiz (0-59) ball bilan baholanishi mumkin:

- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayorgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.

Fan o'qituvchisi to'g'risida ma'lumot

Muallif:	Muhammadiyev Fazliddin
E-mail:	babakulkarjavovich@gmail.com
Tashkilot:	Termiz iqtisodiyot va servis universiteti, "Tibbiy klinik fanlar" kafedrası
Taqrizchilar:	Taqrizchilar: Tashqi taqrizchi: Z.Sh.Sodiqova - TTA Odam anatomiya va Operativ xirurgiya va topografik anatomiya (OXTA) kafedrası t.f.d. professor. Ichki taqrizchi: M.Yu.Jumayev – TISU Tibbiy klinik fanlar kafedrası DsC, dotsenti

Mazkur Sillabus "Tibbiy klinik fanlar" kafedrasining 2024 yil 28 avgustdagi 1-sonli yig'ilish bayoni bilan ma'qullangan.

Mazkur Sillabus "Tibbiyot" fakultetining 2024 yil 29 avgustdagi 1-sonli yig'ilish bayoni bilan ma'qullangan.

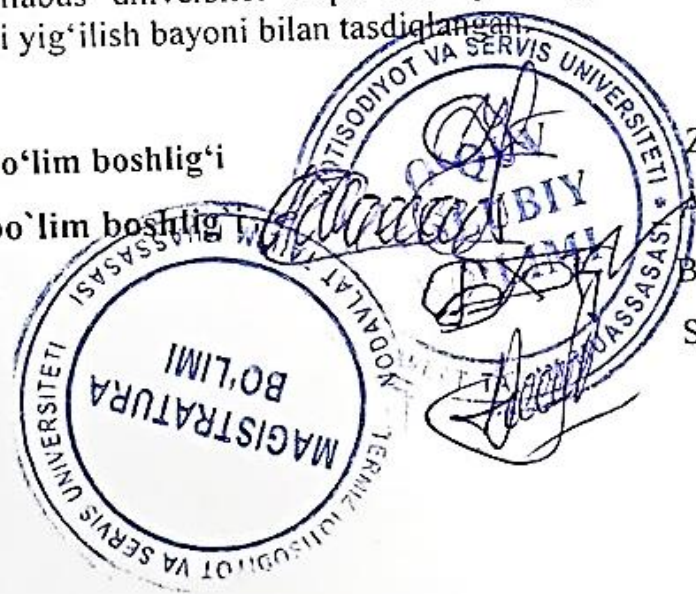
Mazkur Sillabus universitet o'quv-uslubiy Kengashining 2024 yil 30 avgustdagi 1-sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

O'quv-uslubiy bo'lim boshlig'i

Magistratura bo'lim boshlig'i

Kafedra mudiri

Tuzuvchi:

Z.To'raev

A.Abdusamatov

B.Xudayqulov

SH.Aminqulov

